

YIRMİBİRİNCİ YÜZYIL'DA KÜRESEL KISKAÇ: KÜRESELLEŞME, ULUS- DEVLET VE TÜRKİYE

Ali Cem GÖZ*

*Erol Manisalı, Yirmi Birinci Yüzyıl'da Küresel Kıskaç:
Küreselleşme, Ulus-Devlet ve Türkiye, Otopsi Yayınevi, İstanbul, 2002, s.
157.*

Kitap üç bölümden oluşmaktadır. Birinci bölümde yazar küreselleşmenin farklı boyutlarını ele almakta ve küreselleşme adı altında büyük ve güçlü devletlerin tek merkezli ve güçlünün egemen olduğu bir ekonomik pazar, dar bir çevreye çıkar sağlayan bozuk bir düzen, dar bir çevrenin yönetimindeki bir dünya devleti ve kültürel egemenliğin tek merkezli olduğu bir dünya yaratmayı amaçladığını belirtmektedir. Yazara göre küreselci güçlerin karşılımlarında gördüğü en büyük engel, ulusal kimlikler ve bu kimliklerin güçlenmesidir. Çünkü ulusal kimliklerin varolması ve güçlenmesi durumunda toplumsal ve ulusal çıkarlar güçlünün sömürüsüne karşı korunabilmekte, “meydanı” tamamen güçlü devletlere ve dev firmalara bırakmama konusunda direnç doğmakta ve toplumlar kendi kültürel kimliklerini korumak için egemen kılınmak istenen kültüre karşı koyabilmektedirler. Yazar küreselci güçlerin bu engelleri ortadan kaldırmak için ulusları, “bireyleri tek tek ayrıştırılmış topluluklar” haline getirmeye çalıştığına değinerek, özellikle son dönemde az gelişmiş ve gelişmekte olan ülkelerde ortaya çıkan etnik, dinsel ve kültürel sorunların tahrik edilmesinin bu ayrıştırma çabalarının bir sonucu olduğunu öne sürmektedir.

* Arş. Gör., Süleyman Demirel Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Kamu Yönetimi Ana Bilim Dalı

Yazar ikinci bölümde Türkiye-AB ilişkilerine yer vermektedir. Yazara göre Helsinki Zirvesi'nde Türkiye'nin aday ülke konumuna getirilmesinin nedeni AB'nin 1997'de Lüksemburg Zirvesi'nde kaybedilen kozların geri alınma isteğidir. Bu kozlar:

1) 1997'de AB'nin Türkiye'yi aday ülke konumuna getirmemesi Türkiye'de "1995'te kurulan ve Türkiye'yi tek yanlı AB'ne bağlayan, Gümrük Birliği düzeninin eleştirilmeye başlanmıştır. "Biz ne diye tek yanlı bağlandık, içeri alınmayacaksa buna ne gerek vardı" diyenler artmıştır. AB, Gümrük Birliği'nin devamını sağlayabilmek ve Gümrük Birliği'ne muhalif olanları susturabilmek için Türkiye aday ülke konumuna getirilmiştir.

2) AB, 1997'den sonra Güneydoğu ve PKK konusunda elindeki kozları kaybetmeye başlamış, dışladığı Türkiye'ye, "Sene şunu yap, sen bunu yapma" diyemez hale gelmiştir. Belirtilen iki konuda Türkiye'ye dayatma yapılabilmesinin yolu ise Türkiye'nin aday ülke konumuna getirilmesidir.

3) 1997'de yaptığı hata sonucu Kıbrıs'ta "ilerleme" sağlanamıyordu. Oysa ada AB için stratejik bir önem taşıyordu. AB, Kıbrıs sorununun kendi istediği doğrultuda çözülebilmesini sağlamak için Türkiye'ye baskı yapmak zorundaydı. Bu baskının yapılabilmesi için Türkiye'nin AB'ye yaklaştırılması yani aday ülke konumuna getirilmesi gerekmiştir.

Yine bu bölümde yazar Mesut Yılmaz'ın "AB için çabalarımız Atatürk'ün gösterdiği yolda ilerlemek demektir" beyanını eleştirmekte ve çeşitli sorular sormaktadır:

1) Bugün Türkiye-AB ilişkileri 1995 Gümrük Birliği belgesine göre tamamen tek yanlı bir yapılanma getirmiştir. Acaba Atatürkçülük herhangi bir birliğe tek yanlı bağlanmak mıdır?

2) Bugün AB Parlamentosu, Bakanlar Konseyi ve Komisyonu Türkiye'nin içişlerine doğrudan doğruya müdahale etmekte, Türkiye'nin dış politikası konusunda (Ege, Kıbrıs), tek yanlı dayatmalarda bulunmaktadır. Bunun, Ata'nın deyimini ile, "Çağdaş uygarlık ölçülerine ulaşmak" ile ne ilgisi vardır?

3) AB ülkeleri ve kurumları, Türkiye'yi bir "arka bahçe" gibi algılamakta, politikacıların ve bazı iş çevrelerinin gösterdiği zaafardan yararlanarak taleplerde bulunmaktadır. Atatürk'ün çizdiği yol bu mudur?

4) Oyalanmayı kabul ederek sürekli aldatılmanın Atatürkçülük ile bir ilgisi var mıdır?

Yazar son bölümde ise "kendisinin de içinde bulunduğu AB'ye karşı" diye eleştirilenlerin;

1) AB'nin, ulusal azınlıklar adı altında, Türkiye'ye ileride ülkenin bölünmesine yol açabilecek talepleri dayatmasına,

2) Kıbrıs ve Ege konularında, Atina'nın taleplerinin, masanın üzerine koşul olarak konulmasına,

3) “1915’te siz soykırım yaptınız, ya bunu kabul edin ya da sizinle ilişkimiz gelişmez” diye yapılan dayatmalara,

4) Türkiye’nin, AB kapısında “10–15 yıl sonra belki içeri alırsız” diye oyalanmasına,

5) 1995’te başlatılan, Helsinki ve Katılım Ortaklığı Belgesi ile sürdürülmek istenen “tek yanlı bağımlılığa”,

6) “Türk askerini AB’nin emrine ver, Brüksel istediği gibi kullansın” diye yapılan baskılara,

7) Atatürkçü düşünce artık unutulsun, AB’nin kollarında buna gerek yok diyen ve Atatürk Türkiyesi’nden rahatsızlık duyan AB çevrelerine,

8) Kendileri ulusal çıkarlarını en ince ayrıntısına kadar korurlarken “Türkiye’de ulusalcı düşünceyi unutun” diye bastıran AB çevrelerine,

karşı olduklarını belirtmiş, uygar ve demokratik bir Türkiye’nin varolabilmesi için;

1)Türkiye’nin dışarıya tek yanlı bağlanmasına karşı olmanın,

2)Türkiye’nin üzerinde oyun oynanmasına izin vermemenin,

3)Dış dünya ile ilişkileri, karşılıklı saygı ve ulusal çıkarların dengelendiği bir politika içinde yürütmenin gerekliliği üzerinde durmaktır.

Yazar, Türkiye için tek bir çıkış yolu görmektedir: “yumurtaların bir kısmını başka bir sepete yani bölge ülkeleri ile işbirliğine yerleştirmek”. Bunun için Türkiye’nin Batı ile olduğu kadar Rusya, Ukrayna, Irak, İran ve Suriye ile ilişkilerini geliştirmesi gerektiğini belirten yazar, böyle bir gelişmenin hem cumhuriyetin felsefesine hem de ulusal çıkarların korunmasına uygun olduğunu düşünmektedir.

Son olarak yazar Türk “aydının” anatomisine göz atıyor. Sözü yazara bırakırsak;

“Adamın eğitimi çok iyi, görgüsü, inceliği, zarafeti ondan da iyi. İngilizce’yi, en az aristokrat bir İngiliz kadar konuşuyor. Türk kültürüne de vakıf, Osmanlı’ya hiç yabancı değil. Batı’yı bir Batılı aydın kadar tanıyor, biliyor. Görmüş, geçirmiş biri, emekli bir bürokrat.

Objekif ölçülere vurun: Hiçbir eksik bulamazsınız. “Kültürlü” bir Türk insanı, donanımı çok iyi. Konuşuyorsunuz, fikir alışverişinde bulunuyorsunuz. Bu Türk “aydınında” birşeylerin “eksik” ve yanlış olduğunu görüyorsunuz. Rahatsız eden bir şey var. Nezaketi ve zarafeti değil, bilgisi değil, kültürü hiç değil. Eksik olan ne, yanlış nereden diye düşünmeye başlıyorsunuz. Yanlışlar evet eksikler yavaş yavaş önünüze dökülüyor.

Türkçe konuşurken bile İngilizce, Fransızca düşündüğünü anlıyorsunuz. Kendini bu toprakların insanı gibi değil de beyin orada kalmış, Boğaz’a da turist olarak gelmiş bir “Avrupalı” gibi görüyor. Peki bunun nesi yanlış? Çok açık değil mi; Türkiye’nin sorunlarına bakarken, içeriden biri gibi değil,

dıřarıdan biri gibi dūřunuyor; Tūrkiye–Avrupa iliřkilerini deęerlendirirken bir İngiliz'den bir Alman'dan farksız deęerlendirmeler yapıyor. Ve bunu “Avrupalılık” sanıyor.

Eksiklięin, yanlışlığın bu noktada odaklandığı anlıyorum. Tūrkiye'deki olayları değerlendirirken bütūn bilgisine karşın olaylara “yanlış baktığını” g6rūyorum . Nedeni ise çok açık. Bu toplumun bir insanı olmasına rağmen kendi toplumuna “yabancı ve uzak”. 6mrūnūn çoęu burada geçmiş, ailesi, akrabaları burada, ekmeğini buradan kazanmış ama hala bir yabancı gibi. Kendini soyutlamış. Kafasıyla, dūřūnce yapısıyla dışarıda. Adeta İstanbul'da yaşayan bir yabancı ūlke vatandaşı gibi. Kendi toplumunu sadece “eleştiriyor”. Eleřtirirken de adeta “gizli bir zevk” duyuyor gibi. Avrupa'yı her konuda savunuyor. Ona g6re Avrupa tokat atsa, kamıda vursa haklı. Bir Avrupalı'nın duyup da “şaşıracağı” kadar savunuyor. Avrupalıdan fazla bir Avrupalı olan bir “aydın”. Evet bakıyorsunuz, olması gereken her řey var, hem de eksiksiz. Bu nesnel şeyler yetmiyor. Kendi toplumuna “kafa olarak yabancı”, “katıksız Avrupa hayranı” bir insanla karşılaştığını anlıyorsunuz.

AYNEN OSMANLI'NIN 6KŪř D6NEMİNDEKİ BİRÇOK İSTANBULLU AYDIN GİBİ. KARŐIMDA DURAN O NAZİK, ZARİF, BİLGİLİ İNSAN ASLINDA “DEVŐİRİLMİŐ AYDIN TİPİNİN” BELİRGİN BİR 6RNEğİ.